

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 16Co/183/2013
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8710210596
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 12. 2013
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Anna Kovaľová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2013:8710210596.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v právnej veci navrhovateľa: Ing. I. S., nar. XX. XX. XXXX, bytom V., W. XX, zastúpený Beňo & partners advokátska kancelária, s. r. o., IČO: 44 250 029, Poprad, Nám sv. Egídia 95, proti odporcovi v 1.rade: Slovenská republika, zast. Ministerstvom spravodlivosti SR, Bratislava, Župné námestie 13 a odporcovi v 2.rade: Slovenská republika, zast. Ministerstvom vnútra SR, Bratislava, Pribinova 2, v konaní o úhradu nemajetkovej ujmy 265.551,35 Eur s prísl., o odvolaní odporcu v 1.rade proti rozsudku Okresného súdu Poprad, č. k. 11C 182/2010-71 zo dňa 28. 06. 2013 takto jednohlasne

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok vo výroku, ktorým súd zaviazal odporcu v 1.rade zaplatiť navrhovateľovi nemajetkovú ujmu v sume 15 000 Eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku a v rozsahu zrušenia v r a c i a v e c súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa konanie vo voči odporcovi v 2.rade zastavil. Odporcu v 1.rade zaviazal zaplatiť navrhovateľovi nemajetkovú ujmu v sume 15 000 Eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšku náhrady nemajetkovej ujmy 250 551,35 Eur návrh zamietol a vyslovil, že o trovách konania rozhodne do 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia.

Svoje rozhodnutie odôvodnil skutkovo tým, že konštatoval, že navrhovateľovi vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., ktorý si uplatnil. Uvedený nárok však tento zákon neuplatňoval. Preto podstatnou otázkou pre rozhodnutie o uplatnenom nároku bolo, či v súvislosti so zodpovednosťou štátu za škodu, spôsobenú nezákonným rozhodnutím podľa zákona č. 58/1969 Zb. možno priznať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, vyvolanej vo sfére osobnostných práv navrhovateľa. Poukázal na ust. § 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, v zmysle ktorého nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Vyslovil názor, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy bolo treba posudzovať v súvislosti s čl. 5, ods. 1 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 46, ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky i keď nárok na odškodnenie nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb. navrhovateľovi nevznikol. Preto jeho nárok posúdil tak, ako to požadoval, a to ako náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon síce takýto nárok neupravoval, ale navrhovateľovi vznikol a uplatnený nárok sa posúdil podľa príslušných článkov Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý je v zmysle čl. 154c, ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky súčasťou poriadku Slovenskej republiky, má prednosť pred zákonom a zabezpečuje väčší rozsah ústavných práv a slobôd. Prednosť medzinárodnej zmluvy pred zákonom znamená, ústavný príkaz adresovaný súdu aplikovať ex offo na daný prípad priamo relevantné ustanovenia medzinárodnej zmluvy, a to za predpokladu, že sú splnené všetky podmienky vyplývajúce z uvedeného ústavného článku. Nárok na náhradu škody za predchádzajúce nezákonné trestné stíhanie zaručuje nielen vnútroštátna úprava - v prejednávanej veci zákon č. 58/1969 Zb. (v súčasnej dobe už nahradený zákonom č. 514/2003 Z.z.) vykonávajúci čl. 46, ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého má každý právo na náhradu škody spôsobenej

nezákonným rozhodnutím súdu iného štátneho orgánu, či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom, ale aj čl. 5 ods. 5 Dohovoru.

Poukázal na čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ktorý zaručuje odškodnenie za pozbavenie osobnej slobody v obdobných prípadoch zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom a nezákonným rozhodnutím. Nakoľko Dohovor umožňuje v uvedenom článku odškodnenie aj nemateriálnej ujmy, má jeho aplikácia, pokiaľ ide o obsah pojmu škoda, prednosť pred vnútroštátnou úpravou. Pri posudzovaní mieri, akou bola zásahom znížená dôstojnosť a vážnosť osoby navrhovateľa v spoločnosti, vychádzal z reakcie, ktorú zásah vyvolal v rodinnom, pracovnom či inom prostredí navrhovateľa s tým, že v posudzovanej veci sa zníženie spoločenského postavenia navrhovateľa prejavilo navonok, a to v pochybnostiach verejnosti o jeho odbornosti, v jeho údajnom protispoločenskom správaní, vo vzniku uštipačných narážok zo strany priateľov, kolegov, obchodných partnerov, ktorým musel čeliť a všeobecne vo vzniku jemu spoločensky nepríjemných situácií, v rodinnom živote tým, že po celých 10 rokov bol vystavený z dôvodu vedenia trestného konania voči jeho osobe, stresu, úzkosti a frustrácií. Prišiel o zamestnanie, nemohol vykonávať podnikateľskú činnosť, bol obvinený z trestného činu krátenia dane podľa § 148, ods. 1, ods. 4 Trestného zákona a musel sa zaevidovať ako uchádzač o zamestnanie na úrade práce. To sa nepochybne prejavilo v jeho finančnej situácii, ktorú negatívne pociťovala jeho rodina. Nevedel sa zamestnať na pozícii zodpovedajúcej jeho vzdelaniu a skúsenostiam, v dôsledku čoho sa uzavrel a odmietal komunikovať s okolím. Predmetná kauza zasiahla aj do mimoriadne citlivej oblasti života navrhovateľa - občianskej bezúhonnosti, cti a vážnosti v spoločnosti a najmä jeho profesijnej činnosti, nakoľko bol v rozpore so skutočnosťou označený za páchatel'a protiprávnej činnosti závažného charakteru, ktorá je všeobecne považovaná za protispoločenskú a nemorálnu a ako taká je spoločnosťou odsudzovaná. Zároveň vzal na zreteľ, že táto údajne protispoločenská činnosť navrhovateľa postihla celú jeho rodinu po finančnej ako aj po psychickej stránke. Na očiach kolegov a verejnosti bol považovaný za slušného človeka a odmietanie jednotlivých zamestnávateľov zamestnať ho z dôvodu, že je voči nemu vedené trestné stíhanie, zanechali na jeho psychike stopy. Bol nútený vykonávať manuálne práce - výkladku tovaru na základe dohody, a to v odvetví, ktoré jeho vzdelaniu nezodpovedalo. Pri rozhodovaní súd považoval ujmu, ktorá navrhovateľovi vznikla vedením trestného stíhania po dobu 10 rokov pre závažný trestný čin, za dôležitú, čo nie je možné odstrániť ničím, ako priznaním nemajetkovej ujmy. Výšku nemajetkovej ujmy súd považoval za primeranú a vo zvyšku nárok zamietol. Pri posudzovaní mieri, akou došlo k zásahu do osobnostnej sféry rodinného života, mal preukázané, že navrhovateľ má vysokoškolské vzdelanie ekonomického zamerania. Pracovný pomer ukončil dohodou na vlastnú žiadosť. Dňa 20. 11. 1995 bolo vznesené Okresným úradom vyšetrovania Policajného zboru v Poprade obvinenie o začatí trestného stíhania pre trestný čin skrátene dane podľa § 148 ods. 1, 4 Trestného zákona. Pred začatím trestného stíhania vykonával funkciu technického riaditeľa Nemocnice s poliklinikou v V.. Mal prerušenie podnikanie. Po začatí trestného stíhania boli zablokované účty, ako aj majetok. Pracovný pomer ukončil dňa 15. 08. 1994. Podnikateľskú činnosť nemohol vykonávať, nakoľko mal zablokované účty. V dôsledku toho, že sa začalo vyšetrovanie údajného krátenia dani, vrátil živnostenský list a následne bol evidovaný na úrade práce. Bol registrovaný ako živnostník na základe rozhodnutia zo dňa 30. 07. 1990. Dňa 03. 06. 1992 mu bol vydaný živnostenský list, kde predmetom činnosti bol prenájom nehnuteľnosti, predaj potravinárskeho železiarskeho tovaru. Od dňa 06. 11. 1995 bol evidovaný na úrade práce ako nezamestnaný. Rozsudkom Okresného súdu v Poprade, č. k. 3T 89/1998-845, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 09. 07. 2005, bol navrhovateľ oslobodený spod obžaloby Okresnej prokuratúry v Poprade Pv78/98 zo dňa 20. 04. 1998 za skutok trestného činu skrátene dane podľa § 148 ods. 1, 4 Trestného zákona, pretože tento skutok nie je trestným činom. Okresná prokuratúra v Poprade dňa 24. 04. 1998 pod sp. zn. Pv78/98 podala obžalobu zo dňa 20. 04. 1998 na Ing. I. S. za trestný čin skrátene dane podľa § 148, ods. 1, 4.

Za účelom zistenia následnej reakcie, ktorú zásah vyvolal v pracovnom, rodinnom príp. inom prostredí navrhovateľa, súd vypočul svedkov a zistil, že v očiach verejnosti dôstojnosť navrhovateľa nepochybne ohrozila aj jeho prácu. Informácie o začatí trestného stíhania boli známe v meste Poprad, nakoľko ide o malé mesto a uvedené informácie zasiahli negatívne do rodinného a súkromného života, do jeho spoločenského, rodinného a súkromného života. Podstatou priznania nemajetkovej ujmy bolo preukázanie zníženia spoločenského postavenia navrhovateľa, čo bolo preukázané aj tým, že z funkcie riaditeľa, námestníka, sa zaradil ako uchádzač o zamestnanie s vysokoškolským titulom. Desať rokov bol vystavený z dôvodu vedenia trestného konania nepríjemným situáciám v rodinnom živote, ktoré vyvolali v jeho osobe stres, úzkosť a frustráciu. Preto mal zato, že došlo k neoprávnenému zásahu

do jeho osobnostných práv, z dôvodu nesprávneho postupu orgánov štátu. Za danej situácie jedinou možnosťou ako zmierniť následky neoprávneného zásahu odporcu do osobnostnej sféry navrhovateľa, bolo priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pripojil si aj spisový materiál sp. zn. 10C 148/2006 a dospel k záveru, že navrhovateľovi prináleží náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorú určil s prihliadnutím na intenzitu, rozsah, ohlas, ako aj na dĺžku trvania neoprávneného konania. Vo zvyšku uplatnenej nemajetkovej ujmy, žalobný návrh ako nedôvodný zamietol a vzhľadom na dispozitívny právny úkon právneho zástupcu navrhovateľa na pojednávaní dňa 28. 06. 2013, ktorý požiadal, aby konanie voči Ministerstvu vnútra SR bolo zastavené, konanie voči nemu zastavil.

O trovách konania rozhodol podľa ust. § 151 ods. 3 O. s. p..

Proti tomuto rozsudku v zákonom stanovenej lehote podal odvolanie odporca v 1.rade. Odvolanie podal proti tej časti výroku, ktorým bol zaviazaný na plnenie navrhovateľovi. Namietal nesprávne posúdenie veci. Poukázal, že súd prvého stupňa svoje rozhodnutie o priznaní nemajetkovej ujmy odôvodnil ust. § 11 v spojení s ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako aj zákonom č. 58/1969 Zb. v znení neskorších predpisov, čl. 46 ods. 3 Ústavy SR a čl. 5 ods. 5 Dohovoru. Uviedol, že trestné stíhanie predstavuje vážny zásah do osobnej slobody vyvoláva negatívne dopady na osobný život navrhovateľa. V tejto súvislosti poukázal na ust. § 11 Občianskeho zákonníka a skutočnosť, že mohol byť subjektom zodpovednosti za zásah do ochrany osobnosti len za predpokladu, že konal ako subjekt súkromného práva, teda ako právnická osoba v súkromnom vzťahu. Pri výkone verejnej moci však orgány štátu konajú ako nadriadené subjekty, čo znamená, že osoba proti ktorej sa vedie trestné stíhanie je povinná procesným úkonom orgánov činných v trestnom konaní podriaďiť. Predpokladom úspešného platenia práva na ochranu osobnosti je skutočnosť, že navrhovateľ je fyzickou osobou, ktorej práva boli porušené alebo ohrozené a odporca sa dopustil takéhoto konania. Odporca však rozhodnutie, ktorým bolo vznesené obvinenie a začalo sa trestné stíhanie nevydal, vydali ho orgány činné v trestnom konaní. V zmysle ust. § 11 Občianskeho zákonníka je možné sa domáhať ochrany, ale vecne pasívne legitimovaným je v konaní ten, kto zasiahol do osobnostných práv. V konaní o nároku navrhovateľa podľa ust. § 11 Občianskeho zákonníka nie je vecne pasívne legitimovaný a v tejto súvislosti odkázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 201/2007. Tiež poukazoval na skutočnosť, že v danom prípade absentuje nedovolený a neoprávnený zásah do osobnostných práv navrhovateľa. Poukázal na skutočnosť, že v prípade trestného stíhania a konania orgánov činných v trestnom konaní ide o situáciu, keď nad individuálnymi záujmami fyzickej osoby, do osobnosti ktorej vedeným trestným stíhaním bolo zasahované, prevláda verejný záujem na tom, aby trestné činy boli náležite zistené a páchatelia spravodlivo potrestaní. Na uvedenom nemení nič ani skutočnosť, že prípadné neskôr je trestné stíhanie zastavené alebo trestne stíhaná osoba je oslobodená spod obžaloby (rozsudok NS SR sp. zn. 3Cdo 201/2007). Neoprávneným zásahom v zmysle ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka do osobnosti fyzickej osoby je každý zásah, ktorý je v rozpore s objektívnym právom, t. j. právnym poriadkom. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde vtedy, kedy je zásah dovolený, resp. keď jeho možnosť je predpokladaná zákonom. Ide o tzv. zákonné licencie, prípady, keď k zásahu do osobnosti fyzickej osoby dochádza pri výkone iného práva ustanoveného zákonom. Za výkon zákonnej licencie nemožno považovať každé konanie, ale iba také konanie a proces, ktorý výslovne upravuje zásah. Možno teda uzavrieť, že pokiaľ orgány činné v trestnom konaní aplikujú ust. Trestného poriadku a postupujú v súlade so zákonom, nejde o neoprávnený zásah, ani v prípade, ak neskôr dôjde k zastaveniu trestného stíhania, resp. oslobodeniu spod obžaloby. Z tohto dôvodu právny základ navrhovateľom uplatneného nároku súd nesprávne právne posúdil.

Ani v aplikácii zákona č. 58/1969 Zb. a aplikácií čl. 5 Dohovoru nie je daný právny základ uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Ide o nesprávne právne posúdenie. Ak súd prvého stupňa posúdil nárok navrhovateľa podľa citovaných predpisov, konal tak v rozpore so zákonom. V tejto časti poukázal na nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa. V medziach zákona, na základe ktorého bol navrhovateľ oprávnený domáhať sa náhrady škody bol výlučne zákon č. 58/1969 Zb. Ten vyžaduje ako základný predpoklad pre uplatnenie si nároku na náhradu škody rozhodnutie, ktoré pre nezákonnosť zrušil príslušný orgán a existenciu príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a škodou, ktorú náhradu poškodená osoba požaduje. V tomto prípade akékoľvek rozhodnutie, ktoré by bolo zrušené pre nezákonnosť ako základná podmienka pre vznik škody, absentuje. Uvedený zákon však umožňoval výlučne odškodnenie skutočnej škody a ušlého zisku bez nároku na odškodnenie nemajetkovej ujmy. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie štátneho orgánu môžu súdy poškodeným priznávať až od účinnosti zákona č. 514/2003 Z. z., t. j. od 01. 07. 2004. Navrhovateľovi však bolo vznesené obvinenie pred 01. 07. 2004. Preto súdy mali postupovať podľa

ust. § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z., v zmysle ktorého sa v prípadoch zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred účinnosťou tohto zákona postupuje podľa skôr platnej úpravy, teda podľa zákona č. 58/1969 Zb.. Preto, ak súd prvého stupňa priznal navrhovateľovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, priznal mu viac práv než aké mal a rozhodoval nad rámec zákona, keď priznal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, napriek tomu, že špeciálny právny predpis takúto náhradu nepriznáva.

Navrhovateľovi nevznikol nárok ani na náhradu nemajetkovej ujmy podľa čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských a základných slobôd. Priznanie nároku by prichádzalo do úvahy len za predpokladu, žeby došlo k obmedzeniu navrhovateľa ako trestne stíhanej osoby na osobnej slobode. Navrhovateľ však v rámci trestného stíhania nebol vzatý do väzby a ani nebol obeťou zatknutia alebo zadržania. Preto uplatnený nárok je bez reálneho základu a z opatrnosti namietal aj výšku súdom priznaného zadostučinenia, ktorú súd prvého stupňa náležite neodôvodnil. Z akého dôvodu súd považoval takúto sumu výšky nemajetkovej ujmy za primeranú, z odôvodnenia rozhodnutia nevyplýva.

Z uvedených dôvodov navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zmenil a návrh navrhovateľa zamietol a nepriznal mu náhradu trov odvolacieho konania.

K podanému odvolaniu sa písomne vyjadril navrhovateľ. Uviedol, že pokiaľ odporca v 1.rade namieta svoju pasívnu vecnú legitímáciu, poukázal, že v čase, keď rozhodnutiami orgánov činných v trestnom konaní došlo k zásahu do jeho osobnostných práv, náhrada škody spôsobenej rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom, sa spravovala zákonom č. 58/1969 Zb.. V tejto súvislosti poukázal na ust. § 1 tohto zákona. Podľa ust. § 11 Občianskeho zákonníka sa môže subjekt ochrany domáhať len v prípade, ak došlo k zásahu v súkromnoprávnej rovine. V tejto súvislosti poukázal na to, že uvedené ust. § 11 Občianskeho zákonníka poskytuje ochranu fyzickej osobe v prípade neoprávnených zásahov. Takýmto zásahom z dôvodu uvedenia trestného stíhania proti jeho osobe došlo. Jednak z dôvodu samotného začatia trestného stíhania, ktoré bolo vedené neoprávnené, nakoľko skončilo oslobodeným spod obžaloby a jednak neprimeranou dĺžkou tohto trestného stíhania, ktoré trvalo neuveriteľných 10 rokov, čo zvyšuje intenzitu zásahov do jeho občianskej cti. Ust. § 11 Občianskeho zákonníka nešpecifikuje proti akým subjektom je možné sa dovoľávať ochrany pri neoprávnenom zásahu, nakoľko nie je okruh subjektov, voči ktorým sa možno alebo nemožno domáhať ochrany, vymedzený a fyzická osoba sa v súlade s čl. 2 ods. 3 Ústavy SR môže domáhať ochrany proti akémukoľvek subjektu. Súd prvého stupňa správne konštatoval, že mu vznikol nárok z dôvodu vznesenia obvinenia a v priebehu trestného stíhania, ktoré skončilo oslobodením. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy bolo potrebné posudzovať s ohľadom na čl. 5 ods. 1 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 17 ods. 2, čl. 19 ods. 1, 2 Ústavy SR. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy zakladá aj ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Pokiaľ odporca namieta výšku priznaného nároku, má za to, že súd prvého stupňa s odôvodnením výšky priznaného nároku sa dostatočne vypořiadal a skúmal všetky predpoklady pre priznanie tohto nároku. Teda závažnosť, dĺžku trestného stíhania, aj závažnosť ujmy. Z tohto dôvodu navrhol, aby odvolací súd napadnuté rozhodnutie potvrdil ako vecne správne a priznal mu náhradu trov konania, ako aj trov odvolacieho konania.

Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v ust. § 212 O. s. p., vec prejednal v súlade s ust. § 214 ods. 2 O. s. p. a zistil, že je potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť v zmysle ust. § 221 ods. 1 písm. f) a h) O. s. p. z dôvodu nepreskúmateľnosti rozhodnutia a nesprávneho právneho posúdenia veci, z dôvodu ktorého neúplne zistil skutkový stav veci.

Navrhovateľ sa pôvodne domáhal náhrady nemajetkovej ujmy (škody) celkom vo výške (10 338 226 Sk), 331 950,42 Eur, pričom z tejto sumy požadoval úhradu nemajetkovej ujmy vo výške 265 551,35 Eur. Pokiaľ išlo o nárok dotýkajúci sa náhrady škody vo výške 343 166,24 Eur, súd prvého stupňa vo veci rozhodol dňa 16. 11. 2012 tak, že tento nárok zamietol. Rozsudok bol potvrdený odvolacím súdom pod sp. zn. 16Co 20/2013 dňa 21. 03. 2013. Okresný súd Poprad uznesením zo dňa 16. 09. 2010 vylúčil nárok vo veci náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 265 551,35 Eur na samostatné konanie. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 29. 09. 2010.

Navrhovateľ svoj nárok odvodzuje od vedenia nezákonného trestného konania, kedy malo dôjsť k zásahom do jeho práva na ochranu občianskej cti, ľudskej dôstojnosti a poškodeniu jeho mena medzi

spoluobčanmi. Svoj návrh odôvodňuje tým, že v dôsledku stíhania jeho osoby utrpel vážnu ujmu, poškodenia mena, nielen medzi spoluobčanmi, ale aj medzi rodinnými príslušníkmi. Bol poškodený jeho rodinný život, sociálne a morálne vzťahy s blízkymi.

Prvostupňový súd mal za preukázané, že dňa 20. 11. 1995 bolo vznesené Okresným úradom vyšetrovania Policajného zboru v Poprade obvinenie o začatí trestného stíhania pre trestný čin krátenie dane podľa ust. § 148 ods. 1, 4 Trestného zákona, pričom rozsudkom Okresného súdu Poprad 3T 89/98-845, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 09. 07. 2005 bol navrhovateľ oslobodený spod obžaloby Okresnej prokuratúry v Poprade, Pv 78/98 zo dňa 20. 04. 1998, pretože tento skutok sa nestal trestným činom. Tiež zistil, že Okresná prokuratúra v Poprade 24. 04. 1998 pod sp. zn. Pv 78/98 podala obžalobu na navrhovateľa pre trestný čin krátenie dane. Pred začatím trestného stíhania navrhovateľ vykonával funkciu technického riaditeľa Nemocnice s poliklinikou v V.. Mal prerušené podnikanie. Po začatí trestného stíhania mal zablokované účty, majetok. Pracovný pomer ukončil dňa 15. 08. 1994. Podnikateľskú činnosť nemohol vykonávať, keďže mal zablokované účty a v dôsledku toho, že sa začalo vyšetrovanie v dôsledku „údajného“ krátenia dane, vrátil živnostenský list. Následne bol evidovaný na úrade práce ako uchádzač o zamestnanie. Dňa 03. 06. 1992 mu bol vydaný živnostenský list, predmetom ktorej bol prenájom nehnuteľnosti, predaj potravinárskeho a železiarenskeho tovaru. Navrhovateľ poukazoval, že odporca sa nemôže zbaviť svojej zodpovednosti za postup orgánov, ak sa tento ukáže mylný alebo zasahujúci do základných práv. Tiež poukazoval na dĺžku trestného stíhania, následky spojené s trestným konaním v jeho osobnostnej sfére. Následne po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že predmetné trestné stíhanie zasiahlo do citlivej oblasti navrhovateľa a jeho občianskej bezúhonnosti, cti, vážnosti, i spoločnosti, profesijnej činnosti a s poukazom na čl. 5 ods. 5 Dohovory, ktorý je v zmysle čl. 154c ods. 1 Ústavy SR súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky, ako aj čl. 17 ods. 2 Ústavy SR. Bol názoru, že aj keď zákon č. 58/1969 Zb. takýto nárok neupravoval, tento nárok, ale navrhovateľovi vznikol a posúdil ho podľa príslušných článkov Dohovoru v spojení s Ústavou SR. Nárok na náhradu škody za nezákonné trestné stíhanie zaručuje nielen vnútroštátna úprava prejednávanej veci (zákon č. 58/1969 Zb.) a v súčasnosti už zákon č. 514/2003 Z. z., ale aj čl. 46 ods. 3 Ústavy SR, podľa ktorej má každý právo na náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu, orgánu verejnej správy, alebo nesprávnym úradným postupom, ale aj čl. 5 ods. 5 Dohovoru.

Na základe takto zisteného skutkového stavu mal za to, že došlo k zásahu do osobnostnej sféry, rodinného a spoločenského života navrhovateľa, a to z dôvodu postupu orgánov štátu. Preto mu priznal nemajetkovú ujmu, ktorú považoval za primeranú, keďže mal za preukázané znížené spoločenské postavenie navrhovateľa.

Odvolací súd je názoru, že ak navrhovateľ uplatňoval nárok a skutkovo ho vymedzil v žalobe podľa ust. § 11 Občianskeho zákonníka v spojení s ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, neskôr aj čl. 5 ods. 5 Dohovoru v spojení s čl. 46 ods. 3 Ústavy SR (aj keď právnou kvalifikáciou súd nebol viazaný), bolo na súde sa predovšetkým vyporiadať so zásadnými predpokladmi takejto škody, a to existenciou nezákonného rozhodnutia, zrušením takéhoto rozhodnutia a príčinnou súvislosťou medzi týmto rozhodnutím a škodou (ujmou).

Navrhovateľ sa domáha náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej „uznesením o vznesení obvinenia“ zo dňa 20. 11. 1995. Preto podstatnou otázkou pre rozhodnutie o uplatnenom nároku, bolo zistenie, či v súvislosti s týmto trestným stíhaním mu vznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo sfére osobnostných práv alebo nie.

Z dokazovania vyplynulo, že k vzneseniu obvinenia došlo za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. Tento zákon však náhradu nemajetkovej ujmy neumožňoval.

Podľa ust. § 1 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, v správnom konaní, ako aj v konaní pred miestnym ľudovým súdom, a ďalej v trestnom konaní, pokiaľ nejde o rozhodnutie o väzbe alebo treste, vydal štátny orgán alebo orgán štátnej organizácie (ďalej len "štátny orgán"). Štát zodpovedá taktiež za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím orgánu spoločenskej organizácie vydaným pri plnení úloh štátneho orgánu, ktoré na túto organizáciu prešli.

Podľa ust. § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb., nárok na náhradu škody nemožno uplatniť, dokiaľ právoplatné rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, pre nezákonnosť nezrušil príslušný orgán. Rozhodnutím tohto orgánu je súd rozhodujúci o náhrade škody viazaný.

Zákon č. 58/1969 Zb. vyžadoval teda ako základný predpoklad pre uplatnenie nároku na náhradu škody rozhodnutie, ktoré pre nezákonnosť zrušil príslušný orgán a existenciu príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a škodou, ktorú náhradu osoba požaduje.

Uvedený zákon umožňoval výlučne odškodnenie skutočnej škody a ušlého zisku bez nároku na odškodnenie majetkovej ujmy. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie štátneho orgánu umožňoval až zákon č. 514/2003 Z. z., a to s účinnosťou od 01. 07. 2004.

Aj napriek týmto skutočnostiam nič nemení na veci to, že prvoradou úlohou súdu aj v danom prípade bolo zistiť, či je daná zodpovednosť štátu alebo nie.

Navrhovateľ prisudzuje odporcovi zodpovednosť za konanie a skutok, ktorý opísal v žalobe. To mal súd zistiť. Ak by dospel k záveru, že daná zodpovednosť nie je, mal skúmať, či táto zodpovednosť neobstojí podľa ustanovení Občianskeho zákonníka.

Predovšetkým sa mal zaoberať predpokladmi zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím. Zistiť nezákonnosťou ktorého rozhodnutia viedlo ku vzniku škody, resp. či takéto rozhodnutie existuje. So zreteľom na ust. § 4 zákona č. 58/1969 Zb. uvedený predpoklad je splnený len vtedy, ak príslušné rozhodnutie bolo zrušené alebo zmenené. Dovtedy nemožno nárok na náhradu škody uplatniť.

V tomto smere dokazovania bola nezastupiteľná úloha súdu, ktorý zreteľne nezisťoval a ani sa bližšie nezaoberal, za aké konkrétne rozhodnutie, v danom prípade by mal byť odporca v 1.rade zodpovedný. Preto jeho námietka je dôvodná.

Z hľadiska predmetu sporu považoval za dôležitú odvolací súd aj námietku týkajúcu sa nedostatočného skúmania neoprávneného zásahu. Ani vo vzťahu k tomuto predpokladu súd prvého stupňa nevykonal potrebné dokazovanie a neskúmal znaky neoprávneného zásahu do osobnosti navrhovateľa zo strany odporcu. Nezisťoval, či je možné za takýto zásah považovať následok, ktorý pociťoval navrhovateľ vo svojom rodinnom, osobnom i pracovnom živote.

Podľa ustálenej súdnej praxe je neoprávneným zásahom v zmysle ust. 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, zásah do osobnosti fyzickej osoby, ktorý je v rozpore s objektívnym právom, t. j. s právnym poriadkom. Niektoré zásahy hoci zdánlivo odporujú objektívnemu právu, nemožno posúdiť ako neoprávnené. O neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde v prípadoch, kedy je zásah dovolený, resp. jeho možnosť je predpokladaná zákonom. Ide o najmä tzv. zákonné licencie, prípady, keď k zásahu do osobnosti fyzickej osoby dochádza pri výkone iného práva ustanoveného zákonom. Neoprávnenosť zásahu do práva na ochranu osobnosti je teda vylúčená aj vtedy, ak došlo k zásahu v rámci úradného konania, ak zásah nevybočil z rámca daného platného právneho predpisu. Legálnosť konania v procese príslušného orgánu nemožno posúdiť na základe výsledkov tohto konania alebo procesu, ale iba na základe podmienok stanovených zákonom na ich začatie a priebeh (rozhodnutie NS SR 5Cdo 274/2007).

Bolo teda úlohou súdu, aby vychádzal z týchto zásad a posúdil, či konaním a rozhodnutiami odporcu sa mohlo zasiahnuť do osobnostných práv navrhovateľa alebo nie. Bolo treba riadne skúmať, či neoprávnený zásah spočívajúci v porušení alebo ohrození osobnosti navrhovateľa, skutočne vyvolal následok predpokladaný ust. § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. V tomto smere však povinnosť tvrdenia a bremena tvrdenia ohľadne príčinnej súvislosti, zaťažuje navrhovateľa.

Ďalšia odvolacia námietka odporcu v 1.rade sa týkala nesprávneho posúdenia veci, pokiaľ súd právne odôvodnil svoje rozhodnutie len poukazom na čl. 5 ods. 5 Dohovoru v spojení s ustanoveniami Ústavy SR.

V tomto smere odvolací súd nepopiera význam ust. čl. 5 ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v zmysle ktorého každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť a každý kto bol obeťou zatknutia alebo zadržania v rozpore s ustanoveniami tohto článku, má nárok na odškodnenie.

V danom prípade nemohol vzniknúť navrhovateľovi nárok na náhradu nemajetkovej ujmy len podľa čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pretože priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy len podľa tohto článku, by prichádzalo do úvahy za predpokladu, že došlo k obmedzeniu navrhovateľa v oblasti osobnej slobody alebo, ak bol obeťou zatknutia alebo zadržania. V danom prípade však vo vzťahu k navrhovateľovi, prvostupňový súd nekonštatoval, aby k takému zásahu došlo. Z doterajšieho dokazovania vyplýva, že nebol vo väzbe, ani obeťou zatknutia.

Odvolací súd zistil, že rozhodnutie súdu prvého stupňa nezodpovedá požiadavkám kladeným v ust. § 157 O. s. p., pokiaľ ide o odôvodnenie jeho rozhodnutia.

Z obsahu odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že súd prvého stupňa po zistení skutkového stavu automaticky pristúpil k vykonávaniu dokazovania ohľadom rozsahu spôsobenia nemajetkovej ujmy navrhovateľa bez toho, aby podrobil dokazovaniu skutočnosti, že ak vznikla navrhovateľovi nemajetková ujma, ako ju skutkovo vymedzil v žalobe, a to podľa ustanovení Občianskeho zákonníka a zákona č. 58/1969 Zb., nezisťoval, či v danom prípade zodpovedá odporca v 1.rade za túto nemajetkovú ujmu alebo nie. Existenciu nezákonného rozhodnutia mal skúmať ako prvoradú, pretože spĺňa základný predpoklad pre uplatnenie nároku. Následne sa mal venovať aj ďalším skutkovým okolnostiam, či tento nárok trvá aj v prípade oslobodenia spod obžaloby a až po zistení týchto predpokladov mal skúmať existenciu neoprávneného zásahu do osobnostných práv navrhovateľa zo strany odporcu v 2.rade.

Pokiaľ ide o neoprávnený zásah, v tomto smere už judikatúra dospela k právnym záverom v tom smere, že o neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby nejde, keď je zásah dovolený, resp. jeho možnosť je predpokladaná zákonom. Ide o najmä tzv. zákonné licencie, teda prípady, keď k zásahu do osobnosti fyzickej osoby dochádza pri výkone iného práva ustanoveného zákonom, alebo keď iný subjekt plnil právnú povinnosť, ktorú mu ukladá zákon (rozhodnutie NS SR 5Cdo 274/2007).

Až po vyporiadaní sa aj s otázkou neoprávneného zásahu mohol súd prijať závery o tom, či v danom prípade je daná zodpovednosť štátu podľa ustanovení tohto zákona a či sa uplatní alebo nie. Ak by bol dospel, že daná nie je, mal zisťovať, či táto zodpovednosť neobstojí podľa ustanovení Občianskeho zákonníka.

Z tohto dôvodu bol odvolací súd názoru, že odôvodnenie rozhodnutia je z tohto pohľadu nepreskúmateľné, pretože súd prvého stupňa nevykonal potrebné dokazovanie a jeho odôvodnenie rozhodnutia odporuje ust. § 157 ods. 2 O. s. p..

Úlohou súdu bude v rámci dokazovania ustáliť, ktoré konkrétne nezákonné rozhodnutie bolo vydané alebo zrušené, resp. v čom bol nesprávny postup, v čom konkrétne ho mal tento orgán štátu porušiť alebo či v danom prípade nie je zodpovednosť štátu nezákonnou väzbou alebo výkonom trestu.

V danom prípade nie je namieste uplatňovať len Dohovor, a to čl. 5 ods. 5, pretože ten sám o sebe nemôže zakladať zodpovednosť odporcu v 1.rade. Ten sa uplatní skutočne len pri nezákonnej väzbe, a to len podporne v rámci eurokonfortného výkladu.

Z týchto dôvodov odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní súd prvého stupňa vykoná dokazovanie v naznačenom smere. V prípade, že navrhovateľ bude trvať na uplatnenom nároku je potrebné vykonať dokazovanie a zistiť, ktoré konkrétne rozhodnutie je potrebné považovať za nezákonné ako základný predpoklad pre vznik škody. V tejto súvislosti je určujúce ust. § 1 zákona č. 58/1969 Zb. a ust. § 4 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb.. Ďalším predpokladom je, aby takéto rozhodnutie pre nezákonnosť zrušil príslušný orgán a napokon aj existencia príčinnej súvislosti medzi nezákonným rozhodnutím a škodou. Ak by neprichádzala do úvahy zodpovednosť štátu podľa tohto zákona (zákon č. 58/1969 Zb.), bude sa musieť súd zaoberať

aj zodpovednosťou za neoprávnený zásah. Musí skúmať všetky znaky neoprávnenosti zásahu do osobnostných práv navrhovateľa, vykonať dokazovanie, v čom konkrétne neoprávnený zásah spočíval, v akom porušení, v akom ohrození a či vyvolal následok predpokladaný v ust. § 11 a nasl aj § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Povinnosť tvrdenia a bremeno tvrdenia ohľadom príčinnej súvislosti zaťažuje dotknutú fyzickú osobu. A až v prípade zistenia takejto zodpovednosti je potrebné skúmať aj vyjadrenie miery, zásahom ktorej bola znížená dôstojnosť alebo vážnosť osoby navrhovateľa, v spoločnosti, v rodinnom živote, pracovnom živote. Musí ísť o objektívne zistiteľný stav, ktorého existencia musí byť preukázaná nad všetky pochybnosti.

V novom rozhodnutí rozhodne súd prvého stupňa aj o trovách odvolacieho konania.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.